

פרק ראשון

א דעות הרבה יש לכל אחד ואחד מבני אדם וזו משונה מזו ורחוקה ממנה ביותר. יש אדם שהוא בעל חמה כועס תמיד. ויש אדם שדעתו מיושבת עליו ואינו כועס כלל ואם כעס יכעס כעס מעט בכמה שנים. ויש אדם שהוא גבה לב ביותר. ויש שהוא שפל רוח עד מאד. ויש שהוא בעל תאוה לא תשבע נפשו מהלוג בתאוה. ויש שהוא טהור גוף ביותר לא יתאוה אפילו לדברים מעטים שהגוף צריך להם : ויש בעל נפש רחבה שלא תשבע נפשו מכל ממון העולם, כענין שני אוהב כסף לא ישבע כסף. ויש מקצר שדיו אפילו דבר מעט שלא יספק לו ולא ירדוף להשיג כל צרכו : ויש שהוא מסגף עצמו ברעב וקובץ על ידו ואינו אוכל פרוטה משלו אלא בצער גדול. ויש שהוא מאבד כל ממונו בידו לדעתו. ועל דרכים אלו שאר כל הדעות. כגון מהולל ואונן, וכילי ושוע, ואזורי ורחמן, ורך לבב ואמיץ לב. וכל כיוצא בהן : ב ויש בין כל דעה ודעה הרחוקה ממנה בקצה האחר דעות בינוניות זו רחוקה מזו. וכל הדעות יש מהן דעות שהן לאדם מתחלת ברייתו לפי טבע גופו. ויש מהן דעות שטבעו של אדם זה מכוון ועתיד לקבל אותם במהרה יתר משאר הדעות. ויש מהן שאינן לאדם מתחלת ברייתו אלא למד אותן מאחרים, או שנפנה להן מעצמו לפי מחשבה שעלתה בלבו, או ששמע שזו הדעה טובה לו ובה ראוי לילך והנהיג עצמו בה עד שנקבעה : ג שני קצוות הרחוקות זו מזו שככל דעה ודעה אינן דרך טובה ואין ראוי לו לאדם ללכת בהן ולא ללמדן לעצמו. ואם מצא טבעו נוטה לאחת מהן או מוכן לאחת מהן או שכבר למד אחת מהן ונהג בה יחזיר עצמו למוטב וילך בדרך הטובים, והיא הדרך הישרה : ד הדרך הישרה היא מדה בינונית שככל דעה ודעה מכל דעות שיש לאדם. והיא הדעה שהיא רחוקה משני הקצוות רחוק שווה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו. ולפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותן ומכוון אותן בדרך האמצעית כדי שיהא שלם : כיצד. לא יהיה

בעל חמה נוח לכעוס ולא כמת שאינו מרגיש אלא בינוני. לא יכעוס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא ייעשה כיוצא בו פעם אחרת : וכן לא יתאוה אלא לדברים שהגוף צריך להם ואי אפשר לחיות בזולתן כענין שני צדיק אוכל לשובע נפשו. וכן לא יהיה עמל בעסקו אלא להשיג דבר שצריך לו לחיי שעה כענין שני טוב מעט לצדיק. ולא יקברץ ידו ביותר ולא יפור כל ממונו אלא נותן צדקה כפי מסת ידו ומלוה כראוי למי שצריך. ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן אלא שמח כל ימיו בנחת בסבר פנים יפות. וכן שאר דעותיו. ודרך זו היא דרך החכמים : כל אדם שדעותיו כולן דעות בינוניות ממוצעות נקרא חכם ה ומי שהוא מדקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט לצד זה או לצד זה נקרא חסיד : כיצד. מי שיתרחק מגובה הלב עד הקצה האחרון ויהיה שפל רוח ביותר נקרא חסיד, וזו היא מדת חסידות. ואם נתרחק עד האמצע בלבד ויהיה עניו נקרא חכם, וזו היא מדת חכמה. ועל דרך זו שאר כל הדעות. וחסידים הראשונים היו מטיין דעות שלהן מדרך האמצעית כנגד שתי הקצוות. יש דעה שמטיין אותה כנגד הקצה האחרון ויש דעה שמטיין אותה כנגד הקצה הראשון. וזה הוא לפנים משורת הדין : ומצווין אנו ללכת בדרכים אלו הבינוניים והם הדרכים הטובים והישרים שני והלכת בדרכי

יא דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחילה ואחר כך יקנה בית דירה ואחר כך ישא אשה. שני מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו, אשר בנה בית חדש ולא חנכו, אשר ארש אשה ולא לקחה : אבל הטפשים מתחילין לישא אשה ואחר כך אם תמצא ידו יקנה בית ואחר כך בסוף ימיו יחזר לבקש אומנות או יתפרנס מן הצדקה. וכן הוא אומר בקללות אשה תאריס בית תבנה כרם תטע, כלומר יהיו מעשיך הפוכין כדי שלא תצליח דרכיך. ובברכה מה הוא אומר ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וי"י עמו : יב ואסוד לאדם להפקיר או להקדיש כל נכסיו ויטריח על הבריות. ולא ימכור שדה ויקנה בית, ולא בית ויקנה מטלטלין או יעשה סחורה בדמי בית, אבל מוכר הוא מטלטלין וקונה שדה. כללו של דבר ישים מגמתו להצליח נכסיו, לא להתנאות מעט לפי שעה או ליהנות מעט ויפסיד הובה :

(ס"א ס"ב ט"ו)